

Ihmisoikeuskeskus kartoittaa kipukohtia vanhusten oikeuksien toteutumisessa

Ihmisoikeuskeskuksessa alkoi keväällä 2019 työ vanhusten oikeuksien edistämiseksi omana painopistealueenaan. Iäkkäiden henkilöiden tilanteen kartoittamiseksi Ihmisoikeuskeskus tapaa keskeisiä alan järjestöjä sekä muita toimijoita kevään ja alkukesän aikana. Tavoitteena on kerätä tietoa vanhusten oikeuksien toteutumisesta Suomessa. Tilannekuvan pohjalta Ihmisoikeuskeskus kohdentaa omaa vaikuttamistyötään.

Ihmisoikeuskeskus edistää vanhusten oikeuksia tiiviissä yhteistyössä myös eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa. Oikeusasiamiehen tehtäviin kuuluu vanhusten oikeuksiin liittyvä laillisuusvalvonta. Viime aikoina oikeusasiamiehen toiminnassa on tehostettu vanhusten oikeuksien toteutumisen valvontaa esimerkiksi ympärivuorokautista hoivaa tarjoavissa asumispalveluyksiköissä ja laitoksissa.

Ongelmia asenneilmapiirissä ja palveluiden toteutumisessa

Tähän mennessä pidettyjen tapaamisten perusteella järjestöt pitävät erityisen tärkeänä havahtumista siihen, miten iäkkäistä ihmisistä puhutaan julkisuudessa. Liian usein vanhuksat nähdään lähinnä kulueränä ja rasitteena, mikä heijastuu niin vanhusten kohteluun kuin iäkkäiden itsensä näkemyksiin omista kyvyistään ja asemasta yhteiskunnassa. Iäkkäiden osallisuuden vahvistaminen ja heidän oikeuksiensa korostaminen voivat osaltaan muuttaa asenneilmastoa myönteisempään suuntaan.

Järjestöt ovat nostaneet esille ongelmia esimerkiksi palvelujen asiakasmaksuissa, sillä maksujen määräytymisen perusteet vaihtelevat paikoittain, ja niistä on usein hyvin hankala saada tietoa. Lisäksi monet vanhuksat asuvat kotonaan liian kevyin palveluin, vaikka he tosiasiallisesti tarvitsisivat enemmän apua. Osalle palvelut voivat olla sinänsä riittäviä, mutta asiakkaalle syystä tai toisesta epäsoivia. Iäkkäiden kuuntelemista palvelujen valinnassa pidetäänkin ensisijaisen tärkeänä.

Ongelmat digipalvelujen esteettömyydessä ja saavutettavuudessa vaikeuttavat iäkkäiden henkilöiden yhdenvertaisuuden toteutumista. Järjestöjen mukaan osa iäkkäistä ihmisistä ei pysty käyttämään verkossa olevia palveluja esimerkiksi taloudellisen tilanteen, kielitaidon puutteen tai toimintakyvyn ongelmien vuoksi. Osalle iäkkäitä sähköisten palvelujen käyttäminen on kuitenkin täysin sujuvaa. Digipalveluita, kuten muitakin palveluita, suunniteltaessa onkin otettava huomioon iäkkäiden henkilöiden moninaisuus. Keskeistä järjestöjen mukaan on ymmärtää, että ikäihmiset eivät ole yhtenäinen massa, vaan keskenään erilaisia, eri lähtökohdista tulevia ja eri tilanteissa eläviä ihmisiä.

Ihmisoikeuskeskus edistää vanhusten oikeuksia monin tavoin

Ihmisoikeuskeskus seuraa vanhusten oikeuksien toteutumista ja tekee tarvittaessa aloitteita epäkohtiin puuttumiseksi. Seurannassa kiinnitetään huomiota erityisesti oikeusturvaan liittyviin kysymyksiin. Ihmisoikeuskeskus julkaisee vuoden aikana vanhusten oikeuksiin keskittyviä selvityksiä ja temaattisia katsauksia. Syksyllä järjestetään kaksi laajempaa seminaaria, joista toinen keskittyy tarkastelemaan

iäkkäitä henkilöitä oikeuksien haltijoina muun muassa osallisuuden näkökulmasta ja toinen käsittelee vanhuspalvelujen hankintoihin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä.

Ikäihmisten oikeuksien turvaaminen on tärkeä osa perus- ja ihmisoikeuksien suojaamista, valvontaa ja edistämistä. Ikäihmisillä on oikeus osallisuuteen, arvokkaaseen elämään ja riittäviin palveluihin. Vanhalla ihmisellä on samat perus- ja ihmisoikeudet kuin nuorellakin.

Yhteystiedot:

Asiantuntija Sanna Ahola, vanhusten oikeudet
sanna.ahola@ihmisoikeuskeskus.fi, 09 432 3783

Asiantuntija Susan Villa, viestintä ja vaikuttamistyö
susan.villa@ihmisoikeuskeskus.fi, 09 432 3738

<https://www.ihmisoikeuskeskus.fi/vanhusten-oikeudet/>

--

Ihmisoikeuskeskus on itsenäinen ja riippumaton asiantuntijavirasto, joka edistää perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvää tiedotusta, koulutusta, kasvatusta ja tutkimusta sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista yleisesti. Ihmisoikeuskeskus ja sen ihmisoikeusvaltuuskunta yhdessä eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa muodostavat Suomen kansallisen ihmisoikeusinstituution.